

Ulu Öndərin hər liderə məxsus olmayan zəngin idarəçilik təcrübəsi var idi

Kremlin qapılarını yüksək vəzifəli şəxs kimi xalqımızın mənəvi kimliyinin simvolu Ulu Öndər Heydər Əliyev açdı.

1982-ci ilin dekabrında o zaman SSRİ-nin əsas idarəetmə orqanı, bütün siyasi qərarların qəbul olunduğu Sov.İKP MK-nin Siyasi Bürosunun üzvü seçilən Ulu Öndər eyni zamanda SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsinə təyin olundu. Bu vəzifədə işləyərkən Heydər Əliyev SSRİ-nin iqtisadi, sosial və mədəni həyatının ən mühüm sahələrinə rəhbərlik etdi və sovetlər məkanında bir neçə mühüm layihənin həyata keçirilməsi də məhz onun adı ilə bağlı oldu.

Ulu Öndər uzaqgörənliyi ilə seçilən, işgüzarlığı ilə fərqlənən, fitri istedadı və möhkəm hafizəsi ilə insanları təəccübləndirməyi bacaran fenomen bir şəxsiyyət idi. Elə SSRİ rəhbərliyində çalışdığı illərdə gördüyü işlərin siyahısına, rəhbərlik etdiyi sahələrə nəzər yetirəndə bu böyük şəxsiyyətin daxili potensialının nəyə qədər olduğunu anlamaq çətin olmur. Sırr deyil ki, SSRİ dünyanın idarə edilməsinə təsir göstərən nəhəng güclərdən biri, bəlkə də

birincisi idi. Belə bir qüdrətli dövlətin Yollar Nazirliyi, Dəniz Donanması Nazirliyi, Yol Tikinti Nazirliyi, Rabitə Nazirliyi, eləcə də müttəfiq respublikaların avtomobil, çay nəqliyyatı və yol təsərrüfatı sistemində rəhbərlik Heydər Əliyevə tapşırılmışdı. SSRİ Nazirlər Sovetinin Baykal-Amur dəmir yolu tikintisi məsələləri üzrə daimi komissiyasına da Ulu Öndər rəhbərlik edirdi.

Heydər Əliyev idarəetmənin ustası idi. O zaman SSRİ-yə rəhbərlik edənlər də bunu yaxşı bilirdilər. Elə bu səbəbdən də SSRİ-nin iqtisadi idarəetmə sistemindən tamam fərqli olan humanitar və ən əsası onun onurğa sütununu təşkil edən ideoloji sahəyə rəhbərlik də SSRİ Nazirlər Soveti Rəyasət Heyətinin 1983-cü il fevralın 2-də keçirilən iclasında Heydər Əliyevə həvalə olunmuşdur. Heydər Əliyev artıq SSRİ kimi nəhəng bir dövlətin Səhiyyə Nazirliyinə, Tibb Sənayesi Nazirliyinə, Mədəniyyət Nazirliyinə, Maarif Nazirliyinə, Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyinə, Dövlət Texniki-Peşə Təhsili Komitəsinə, Dövlət Teleradio Verilişləri Komitəsinə, Dövlət Kinematografiya Komitəsinə, eləcə də Dövlət Nəşriyyatına, İd-

man Komitəsinə, Sovet İttifaqı Teleqraf Agentliyinə (SİTA), Dövlət Arxiv və Müəlliflik Hüququ Agentliyi üzrə məsələlərə də artıq rəhbərlik edirdi. Sov.İKP MK-nin ideoloji məsələlər üzrə katibinin rəhbərlik edəcəyi əsas sahə Heydər Əliyevə etibar edilmişdi. Bütün bunlar Ulu Öndərin müqayisəedilməz biliyinin, bacarığının nəticəsində mümkün olmuşdur.

Ulu Öndərin SSRİ-nin xarici siyasətinin tənzimlənməsində də müstəsna rolunu olub. Onun SSRİ hökuməti adından xarici dövlətlərin nümayəndə heyətlərini qəbul etməsi və onlarla söhbətləri hər zaman rəhbərlik tərəfindən yüksək qiymətləndirilirdi. 1983-cü ildə Amerika hökumət nümayəndəsinin başçısı C.Blokla danışıqlar sovet-Amerika münasibətlərində yeni bir mərhələnin yaranmasının əsasını qoymuşdur. SSRİ-nin Şərqi, Afrika ölkələri, müsəlman dövlətləri ilə əlaqələrinin yaradılmasında da Heydər Əliyevin xidmətlərini inkar etmək mümkün deyil. 1984-cü il martın 12-də Heydər Əliyevin Suriyaya rəsmi səfəri Yaxın Şərqdə sülhün, təhlükəsizliyin qorunmasında mühüm hadisə olmuşdur. 1985-ci ilin dekabrında Anqola Əmək Partiyasının ikinci qurultayında

Sov.İKP nümayəndə heyətinə Heydər Əliyev başçılıq edirdi. Qurultayda onun çıxışı böyük hərarətlə qarşılanmışdı. Ulu Öndər Afrika ölkələrində başlanmış azadlıq mübarizəsinə SSRİ-nin həmrəy olduğunu göstərirdi: "Biz Afrika ölkələrinin öz müstəqilliyini xarici qüvvələrin müdaxiləsindən qorumaq sahəsindəki cəhdləri ilə həmrəyik. İrəqilərin azad olmuş ölkələrə, o cümlədən Anqolaya qarşı cəhdlərini qətiyyətlə ittiham edirik".

Sov.İKP MK-nin Siyasi Bürosunun üzvü, SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini Heydər Əliyev Uzaq Şərqi ölkələri arasında əlaqələrin inkişafında da mühüm xidmətlər göstərmiş tarixi şəxsiyyətdir. 1986-cı il iyulun 2-də SSRİ ilə Koreya Xalq Demokratik Respublikası arasında dostluq, əməkdaşlıq və qarşılıqlı yardım haqqında müqavilənin 25 illiyi münasibətilə Moskvada keçirilən təntənəli tədbirlərdə iştirak edən nümayəndə heyəti ilə Heydər Əliyevin söhbətlərini, görüşlərinin əhəmiyyətini xüsusi vurğulamaq lazımdır. Ulu Öndər Heydər Əliyev 1986-cı il noyabrın 12-də Laos Xalq İnqilab Partiyasının dördüncü qurultayında Sov.İKP nümayəndə heyətinin

başçısı kimi iştirak etmişdi. Yenə həmin il sentyabrın 18-də Yəmən Sosialist Partiyası Siyasi Bürosunun üzvü, Nazirlər Soveti sədrinin müavini, Yəmən Xalq Demokratik Respublikası daxili işlər naziri S.Mas-Seyili qəbul edərkən səmimi dostluq şəraitində keçən söhbətdə Sovet İttifaqı və Yəmən Demokratik Respublikası arasında münasibətlərin daha da inkişafı məsələləri müzakirə edilmişdi.

1987-ci il aprelin 15-də Heydər Əliyev Ukrayna Nazirlər Sovetinin dəvəti ilə Sovet İttifaqında səfərdə olan Xorvatiya (Yuqoslaviya) Sosialist Respublikası Səborunun İcraiyyə Veçesinin sədri A.Miloviçi qəbul etmişdi. İkitərəfli münasibətlərin bəzi məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılaraq bu kontekstdə SSRİ-nin respublikaları, xüsusilə Ukrayna Respublikası ilə Xorvatiya Sosialist Respublikası arasında əlaqələrin inkişafının əhəmiyyəti qeyd edilmişdi. Bununla da böyük rəhbərin Sovet İttifaqı-Yuqoslaviya xalqları arasında qarşılıqlı anlaşma və hərtərəfli əməkdaşlığın möhkəmlənməsində mühüm xidməti olduğu göstərilmişdir. 1987-ci il oktyabrın 14-də Heydər Əliyev Küveyt-in neft naziri Əli əl-Xəlifi qəbul etmişdi.

Söhbətdə sovet-Küveyt münasibətlərinin müxtəlif aspektləri, həmçinin İran körfəzində vəziyyət və İran-İraq konfliktinə ətrafında məsələlər müzakirə edilmişdir.

Tarixi sənədlərdən görüldüyü kimi, Ulu Öndər SSRİ rəhbərliyində işlədiyi dövrdə də dünyada sülhün, sabitliyin bərqərar olmasına öz töhfəsini vermişdir. Onun Kremldə yüksələn nüfuzu, dünyanın siyasi həyatında artan rolu əleyhdarlarında qısqançlıq yaratmaya bilməzdi. Xüsusilə ermənipərəst və Qarabağı bu mənfur millətə "bağışlamaq" öhdəliyi götürmüş Mixail Qorbaçovu narahat etməyə bilməzdi. Odur ki, elə SSRİ rəhbəri Qorbaçovun əli ilə xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyevə qarşı Kreml divarları arasında məkrli planlar qurulurdu. Kremlin "daxili qanunları"na yaxşı bələd olan Ulu Öndər özünün uzaqgörən gedişi ilə Qorbaçovun planını alt-üst etdi və 1987-ci ildə tutduğu yüksək vəzifədən istefa verdi.

Qarşıda isə Azərbaycanı müstəqillik yoluna çıxarmaq, onu qorumaq, möhkəmlətmək üçün böyük mücahidələr var idi...

*Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"*